

ULOGA I ZNAČAJ RAČUNOVODSTVA I REVIZIJE U KORPORATIVNOM UPRAVLJANJU

Ivan Lovre^{*}, Fakultet poslovne ekonomije, Univerzitet Educons, Sremska Kamenica

Sažetak: *Aktuelna ekonomska kriza i finansijski skandali sa početka XXI veka doveli su do diskreditacije i kompromitacije računovodstvene i revizorske profesije. Pretpostavka efikasnijeg rasta i razvoja kompanije jeste uvođenje korporativnog upravljanja i zaštite interesa poverilaca. Da bi se vratilo poverenje javnosti u finansijsko izveštavanje neophodno je preispitati ulogu računovodstvene i revizijske profesije i uskladiti je sa međunarodnim standardima. Neophodno je i uvažiti Principe korporativnog upravljanja OECD-a, koja su prihvatile sve međunarodne finansijske i računovodstvene organizacije, s ciljem rehabilitacije poverenja u reviziju. Uvažavajući Principe OECD-a, potrebno je računovodstvenu i revizijsku praksu usmeriti ka ispunjenju osnovne uloge o zaštiti interesa stejkholdera i pružanju informacija za funkcionisanje uprave.*

Ključne reči: *korporativno upravljanje, modeli korporativnog upravljanja, Principi korporativnog upravljanja, principal-agent problem, revizorska profesija, računovodstvo, revizija.*

ROLE AND IMPORTANCE OF ACCOUNTING AND AUDIT IN CORPORATE GOVERNANCE

Abstract: *The current economic crisis and the financial scandals of the early XXI century led to the discrediting and compromising the accounting and auditing profession. The assumption of efficient growth and development of a company is an introduction of corporate governance and protection of the interests of creditors. In order to regain public confidence in financial reporting, it is necessary to examine the role of accounting and auditing profession and align it with international standards. It is necessary to take into account The OECD Principles of Corporate Governance, which are accepted by all international financial and accounting organizations, with the aim of rehabilitation of confidence in the audit. Taking into account The OECD Principles, it becomes necessary for accounting and auditing practices to be directed towards the fulfillment of the basic role of protecting the interests of stakeholders and providing information for the functioning of the administration.*

^{*} ivan.lovre@educons.edu.rs

Key words: *corporate governance, models of corporate governance, the Principles of Corporate Governance, the principal-agent problem, auditing profession, accounting, auditing.*

JEL classification: *M42, G34*

1. UVOD

Korporativno upravljanje se javlja početkom osamdesetih godina prošlog veka u SAD, kao reakcija na akvizicije od strane drugih kompanija. Korporativno upravljanje pojedinih država zavisi od specifičnosti njihovog istorijskog i ekonomskog napretka, od širenja akcionarstva, kao i od razvoja pravne regulative i poreskog sistema. U državama članicama OECD-a, korporativnom upravljanju se pridaje posebna pažnja kao jednom od ključnih faktora za povećanje efikasnosti i rasta kompanija.

Principi OECD-a nisu obligatornog karaktera, ali predstavljaju dobre smernice za uključenje tranzicionih zemalja u tokove međunarodne ekonomije. Zaštita investitorske javnosti, akcionara i zajmodavaca, jačanje njihovog poverenja u finansijske izveštaje, nije samo put do povećanja efikasnosti i poslovnog uspeha kompanija, nego i mogućnost njihovog uključivanja u međunarodne okvire.

Predmet ovog rada biće analiza pojma korporativnog upravljanja, predmeta korporativnog upravljanja, uloge računovodstvene i revizijske profesije u korporativnom upravljanju, geneza sistema korporativnog upravljanja i OECD-ovi Principi korporativnog upravljanja.

2. MODELI I CILJEVI KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

Pre definisanja korporativnog upravljanja (engl. *corporate governance*) potrebno je razjasniti pojam korporacije. Reč „korporacija“ je ustaljena u našem jeziku i najčešće se koristi kao sinonim za pojmove „privredno društvo“, „preduzeće“ i „pravno lice“. Na engleskom govornom području, pod korporacijom se podrazumeva „lice ili telo koje ima ovlašćenje da istupa kao posebno lice i koje se po pravima i obavezama razlikuje od lica koji su je formirali“ (Đorđević, 2004, p. 197). Prema našem zakonodavstvu, pojam korporacije se odnosi na društva kapitala, odnosno na akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću.

U ekonomskoj literaturi pojavljuje se veći broj definicija korporativnog upravljanja. Pojam korporativnog upravljanja javlja se osamdesetih godina XX veka u Sjedinjenim Američkim Državama, kao reakcija na akvizicije od strane drugih kompanija. Korporativno upravljanje je generički pojam koji se odnosi na podelu prava i odgovornosti korporativnih aktera, posebno akcionara i

menadžmenta. Prvu potpunu definiciju korporativnog upravljanja usvaja OECD 1992. godine, prema kojoj korporativno upravljanje jeste sistem upravljanja i kontrole akcionarskih društava kojim se (Đorđević, 2004, p. 197):

- utvrđuju i raspoređuju prava i odgovornosti između različitih članova akcionarskog društva kao što su menadžment, akcionari i drugi stejkholderi;
- sastavljaju pravila i postupci za donošenje odluka o događajima u kompanijama;
- utvrđuje struktura kroz koju se postižu ciljevi kompanije, sredstva za ispunjavanje tih ciljeva i vrši kontrola izvršenja ciljeva.

U stručnoj literaturi korporativno upravljanje se definiše kao „unapređenje korporativnog poštenja, transparentnosti i odgovornosti“¹, „način na koji bi menadžment i revizori trebalo da izvršavaju svoju odgovornost prema akcionarima“, itd. Redakcija uglednog časopisa *Financial Times* 1999. definiše korporativno upravljanje u užem i širem smislu. Tako u užem smislu to je „odnos kompanija prema svojim akcionarima“, a „u širem smislu to je odnos kompanija prema društvu u celini“ (Đorđević, 2004, p. 197). Korporativno upravljanje je „proces pomoću kojeg vlasnici i kreditori organizacije sprovode kontrolu i zahtevaju odgovornost za resurse koje su poverili organizaciji.“ (Gramling, Ramamoorti, & Bailey, 2003, p. 26).

Prema definiciji Instituta internih revizora (IIA) proces korporativnog upravljanja „uključuje postupke koje koriste oni koji zastupaju interesne skupine organizacije, pre svih menadžment, u osiguravanju nadzora nad rizicima i procesom kontrole“ (Higson, 2003).

Korporativno upravljanje obuhvata skup odnosa između uprave kompanije, njenog upravnog odbora, njenih akcionara i drugih zainteresovanih strana. Prisustvo efikasnog sistema korporativnog upravljanja unutar pojedinačne kompanije i ekonomije kao celine, potpomaže da se dostigne stepen poverenja potreban za pravilno funkcionisanje tržišne ekonomije.

Na osnovu navedenih definicija, možemo zaključiti da su ciljevi korporativnog upravljanja sledeći (Vidaković, 2007, p. 36):

- zaštita šerholdera;
- stabilizacija i razvoj finansijskih i tržišta kapitala;
- stabilan razvoj ekonomije.

U zemljama razvijene tržišne privrede, u zavisnosti od svog kulturno-istorijskog nasleđa, razvijenosti zakonsko-administrativne regulative i dostignutog stepena ekonomskog razvoja, diferenciraju se tri sistema korporativnog upravljanja:

¹ Definicija Svetske banke.

- Jednomodni sistem korporativnog upravljanja (*one-tier system*), karakterističan za anglosaksonske zemlje (SAD, UK, Kanada).
- Dvomodni sistem korporativnog upravljanja (*two-tier system*), karakterističan za Nemačku i Japan.
- Mešoviti sistem korporativnog upravljanja u kojem su zastupljenje karakteristike oba modela upravljanja, prihvaćen u tranzicionim zemljama.

Jednomodni sistem korporativnog upravljanja je sistem anglosaksonskog prava i angloameričkog tipa kapitalizma, koji se fokusira na kontrolisanje menadžmenta sa ciljem zaštite interesa akcionara i investitora. Najvažniji zadatak ovog modela upravljanja korporacijom je briga za interese i maksimiranje dobiti akcionara (šerholdera). Najveći uticaj u donošenju odluka ima većinski akcionar koji poseduje 51% akcija ili kontrolni paket akcija (najveći broj akcija), iz čega proizilazi i dominantan položaj pri donošenju odluka.

Funkcija upravljanja kompanijom se ostvaruje na individualnoj (kompanijom upravlja direktor) i/ili kolektivnoj osnovi (upravni odbor). Upravni odbor čine izvršni direktori (*executive directors*) i direktori (*non-executive directors*). Skupština akcionara bira članove upravnog odbora, čija je dužnost podnošenje godišnjeg izveštaja o svom poslovanju i poziciji firme (*annual report*) akcionarima. Upravni odbor je odgovoran pred skupštinom akcionara za sve nepravilnosti načinjene pri radu. Nadgledanje upravnog odbora od strane akcionara predstavlja integrisanje kontrolne i vlasničke funkcije u kompaniji. Nadzorni odbor (*Audit Committee*) nije obavezan organ društava. Izvršnu funkciju obavlja mali broj stručnih i profesionalnih direktora (Krishnan, & Lee, 2009, p. 241). Na čelu kompanija se obično nalazi bord direktora ili predsedavajući, koji ima dominantan položaj u odnosu na ceo tim direktora i snosi sav rizik odlučivanja. Nadzor u kompanijama obavljaju i nezavisni eksterni revizori čiji je zadatak da ocene ekonomski položaj kompanije, uglavnom na kraju obračunskog perioda. Broj direktora u timu varira od kompanije do kompanije. Prednosti ovog modela su: obezbeđuje kratkoročnu fleksibilnost i efikasnost, podstiče se dinamizam, kruženje poslova kao i ulazak kompanija u naprednije delove privrede; prisutan je visok nivo konkurencije koja podstiče inovativnost i kreativnost, menadžment teži maksimizaciji cena akcija. Nedostatak ovog modela je u tome što obezbeđuje kratkoročnu efikasnost.

Dvomodni sistem (*two-tier system*) korporativnog upravljanja se razvio u zemljama članicama EU, a posebno u Nemačkoj. Jedna od osnovnih odlika mu je nefleksibilnost usled velikog broja zakona, pa samim kompanijama ostaje malo prostora za prilagođavanje okruženju u kome se nalaze. Dvodomni sistem svoju zakonsku regulativu zasniva prvenstveno na OECD-ovim Principima,

preporukama i direktivama Evropske unije. U dvodomnom sistemu egzistira jaka organizaciona usklađenost rada i poslodavaca, tako da se na nacionalnom nivou vode pregovori u vezi sa visinom najamnina, uslovima rada, socijalnim programima itd. Osnovni zadatak modela jeste briga za interese stejkholdera, odnosno investitora, banaka i drugih finansijskih institucija koje su svoj kapital poverile društvu. Takođe, ovde se prvenstveno vodi briga o manjinskim akcionarima i zakonskoj regulativi kojom se isključuje mogućnost da većinski akcionar preuzme kontrolu (Đorđević, 2004, p. 198).

Nadzorni odbor je po zakonu obavezan organ društva. U Nemačkoj i Japanu se naziva *Supervisory board* i potpuno je nezavisan od odbora menadžera što u velikoj meri smanjuje rizik od postojanja sukoba interesa u korporacijama. Zakonom je propisano da se nadzorni odbor sastoji od jednakog broja predstavnika akcionara i zaposlenih. Predstavnici akcionara su podeljeni u dve grupe, interne i eksterne predstavnike. Interni predstavnici su akcionari sa autorizovanim pravima glasanja. Eksterni predstavnici akcionara su nezavisni članovi nadzornog odbora čiji je osnovni cilj da štite prava i glasaju u korist akcionara. Oni ne smeju imati nikakve veze sa direktorima iz top-menadžmenta. Funkciju nadgledanja, kontrole i praćenja zakonitosti rada upravnog odbora obavljaju zakonom predviđeni spoljni revizori.

U procesu donošenja odluka koje su od esencijalnog značaja za firmu (kao što su promene u načinu poslovanja, oblika organizovanja, i sve druge promene u firmi koje utiču na aktivu, finansije i poslovni rezultat kompanije) direktori su dužni da se konsultuju sa nadzornim odborom. Još jedna od osnovnih dužnosti borda direktora jeste da redovno informišu nadzorni odbor o svim nastalim situacijama koje se tiču, planiranja, razvoja i rizika u poslovanju. U slučaju odstupanja planiranih kretanja poslovanja od stvarnih, menadžment je dužan da objasni uzroke i posledice odstupanja. Dvodomni sistem karakteriše i osnivanje određenih komiteta i upravnog odbora kojima se usavršava vođenje korporacije (revizijski komiteti, komitet za nominacije, komitet za kompenzacije, komitet za korporativno upravljanje).

Tokom poslednjih par godina, primećeno je približavanje dva modela i smanjivanje razlika između njih (Đorđević, 2004, p. 198).

3. RAČUNOVODSTVENE I REVIZIJSKE PROFESIJE U KORPORATIVNOM UPRAVLJANJU

Razvoj korporativnog upravljanja u zemljama tržišne privrede, pre svega je zavisio od razvoja akcionarskih društava i njihove strukture, razvoja ekonomskog sistema i finansijskih tržišta. Razvoj različitih koncepata korporativnog upravljanja je specifičan za svaku zemlju.

Principi korporativnog upravljanja OECD-a uvažavaju različitost koncepata korporacija i korporativnog prava. Analizom različitih praksi korporativnog upravljanja, OECD je 1994. godine definisao i razvio, a 1999. godine objavio Principe korporativnog upravljanja. U svetskim monetarnim, finansijskim institucijama i računovodstvenim asocijacijama oni su prihvaćeni do kraja 2002. godine.

Osnovna svrha Principa korporativnog upravljanja OECD-a (koji su usmereni na akcionarska društva finansijskog i realnog sektora) jeste: u prvom redu, razvijanje i poboljšanje legalnog, institucionalnog i regulatornog okvira korporativnog upravljanja, a, zatim, i pružanje vodiča, uputstva i saveta za razvoj finansijskih tržišta, korporacija i svih učesnika u razvoju korporativnog upravljanja. Fokusirani su na finansijske i nefinansijske kompanije čije su akcije ponuđene na tržištu. Principi predstavljaju opštu osnovu koju zemlje članice OECD-a smatraju bitnom za razvoj dobre prakse upravljanja. Predviđeni su da budu koncizni, razumljivi i dostupni međunarodnoj zajednici.

Osnovni ciljevi Principa korporativnog upravljanja ogledaju se u (Johnston, 2004, p. 3–4): poboljšanju ekonomske efikasnosti, te rastu poslovnih subjekata i ekonomskog rasta, s jedne strane, kao i jačanju poverenja i razvoju finansijskih tržišta, s druge strane. Sami Principi nisu obligatornog karaktera već se njima pokušava da se identifikuju ciljevi i predlože razna sredstva za njihovo postizanje. Mogu ih koristiti kreatori politike pri preispitivanju i razvijanju zakonskih i regulatornih okvira za korporativno upravljanje. Principi su evolutivnog karaktera i služe kao referentna tačka. Od vlada i učesnika na tržištu zavisi odluka o načinu primene ovih Principa u razradi njihovog okvira za korporativno upravljanje.

OECD je definisao i obrazložio šest Principa korporativnog upravljanja, i to (Johnston, 2004, p. 3–4):

- Obezbediti osnov za efikasan okvir korporativnog upravljanja – Okvir korporativnog upravljanja treba da promoviše transparentno i efikasno tržište, da bude u skladu sa vladavinom prava i da jasno artikuliše podelu odgovornosti među različitim nadzornim, regulatornim i zakonodavnim organima.
- Prava akcionara i bitne vlasničke funkcije – Okvir korporativnog upravljanja treba da zaštiti i olakša ostvarenje prava akcionara.
- Fer tretman akcionara – Okvir korporativnog upravljanja treba da obezbedi ravnopravan tretman svih akcionara, uključujući i manjinske i strane akcionare. Svi akcionari treba da imaju mogućnost da obezbede efikasnu pravnu zaštitu u slučaju povrede njihovih prava.
- Uloga poverilaca u korporativnom upravljanju – Okvir korporativnog upravljanja treba da priznaje prava zainteresovanih strana utvrđena zakonom ili zajedničkim sporazumima i da podstiče aktivnu saradnju između kompanija i

zainteresovanih strana u stvaranju bogatstva, radnih mesta i održivosti finansijski zdravih preduzeća.

- Obelodanjivanje i transparentnosti – Okvir korporativnog upravljanja treba da obezbedi da se pravovremeno i tačno obelodanjuju sve materijalne činjenice vezane za kompaniju, uključujući finansijsku situaciju, rezultate, vlasništvo i upravljanje kompanijom.
- Odgovornost menadžmenta – Okvir korporativnog upravljanja treba da osigura strateško vođenje kompanije, efikasno nadgledanje menadžmenta od strane odbora, i odgovornost odbora prema kompaniji i akcionarima.

Računovodstvena i revizijska profesija imaju značajnu ulogu u korporativnom upravljanju pri sprovođenju funkcije informisanja i nadzora poslovanja korporacija, kako sa stanovišta menadžmenta, tako i sa stanovišta stejkholdera (sa akcentom na šerholdere). Efikasno korporativno upravljanje nije odgovornost jednog lica ili jednog tela već podrazumeva podelu nadležnosti između nekoliko interesenata, a ispunjavanje dužnosti svakog od njih vodi ka efektivnom i efikasnom korporativnom upravljanju. Osnovni učesnici u korporativnom upravljanju su: vlasnici, upravni odbor sa savetodavnim telima i rukovodstvo.

U poslovanju kompanije se reflektuju interesi različitih interesnih grupa koji dovode do pojave agencijskog problema ili *principal-agent* problema (Sudarsanam, 2009, p. 15–21). U savremenim kompanijama funkcija menadžmenta je odvojena od funkcije vlasništva, tako da dolazi do pokušaja maksimiziranja sopstvene korisnosti menadžmenta² na štetu vlasnika, akcionara i kompanije u celini (Andrić, & Krsmanović, 2009, p. 1). Radi izbegavanja agencijskog problema neophodno je da organizacija utvrdi sisteme kontrole finansijskog poslovanja, uključivanje nosilaca materijalnih interesa u kompaniji u nadzor i kontrolu rada kompanije, a posebno menadžmenta.

4. ULOGA I ZNAČAJ RAČUNOVODSTVA I REVIZIJE U REALIZACIJI CILJA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

Principe korporativnog upravljanja, kojim su obuhvaćeni svi subjekti u procesu korporativnog upravljanja, neophodno je tumačiti kao upozorenje za konstantnom potrebom za usklađivanjem korporativnog upravljanja u zemljama tržišne ekonomije. Preporuke Principa su normativnog karaktera, ali nisu obavezujuće za privredne subjekte. U kontekstu Principa korporativnog upravljanja aktivnosti računovodstvene profesije se tretiraju kao integralni deo menadžmenta, sa specifičnim pravima i odgovornostima (Vidaković, 2009, p. 36). Sama uloga računovodstvene profesije u Principima OECD-a jeste pružanje

²Akcionari i njihovi predstavnici su često asimetrično informisani u odnosu na menadžment kompanije.

svih relevantnih računovodstvenih informacija radi zaštite jednakosti između domaćih i stranih akcionara, a posebno između većinskih i manjinskih akcionara. Takođe, uloga računovodstvene profesije jeste pravovremeno informisanje svih subjekata korporativnog upravljanja.

Da bi se ostvarila uloga računovodstvene profesije, neophodno je obezbediti računovodstvene informacije o (Vidaković, 2007, p. 36):

- finansijskim i operativnim rezultatima kompanije;
- ciljevima kompanije;
- učešću akcionara;
- platama uprave i menadžmenta;
- transakcijama sa povezanim strankama;
- proceni rizika (specifičnih rizika industrije i geografskih područja, tržišnih rizika, rizika koji se odnose na derivatne instrumentne i izvanbilansne transakcije);
- finansijskim izveštajima, koji bi trebalo da na fer način prezentuju finansijsku situaciju i uspeh kompanije, koji su kontrolisani od strane ovlašćenih, stručnih revizora;
- eksternim revizorima, koji bi trebalo da budu odgovorni akcionarima kompanije;
- kanalima distribucije, koji moraju obezbediti jednaku i blagovremenu dostupnost informacija svim korisnicima;
- okviru korporativnog upravljanja, koji mora biti dopunjen finansijskim analizama, savetima i informacijama brokerskih kuća, kao i analizama finansijskih institucija i rejting agencija.

Računovodstvena profesija, pored svoje osnovne uloge o zaštiti interesa stejkholdera, trebalo bi da pruži informacije za obavljanje osnovnih funkcija uprave, a to su: revidiranje i upravljanje korporativnom strategijom, procena rizika, donošenje poslovnih planova i proračuna, kontrola uspešnosti kompanije, kontrola kapitalnih investicija, akvizicija i prodaje kompanije.

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Korporativno upravljanje predstavlja skup mehanizama kojima se jedna korporacija vodi, razvija i raste na tržištu. Republika Srbija se nalazi na završetku procesa tranzicije, pa je prihvatanje prakse korporativnog upravljanja jedan od faktora u procesu tranzicije ka tržišnoj privredi. Primena Principa OECD-a u Republici Srbiji bi trebalo da dovede do povećanja efikasnosti, produktivnosti i profitabilnosti u poslovanju kompanija.

Principe OECD-a su prihvatile sve međunarodne političke, ekonomske, finansijske institucije, tako da mogu predstavljati značajan instrument

harmonizacije prakse korporativnog upravljanja tranzicionih zemalja sa zemljama koje imaju korporativnu tradiciju dužu od dva veka. Agencijski problem u savremenim korporacijama postaje sve kompleksniji, pa je zbog toga učinjen pokušaj uobličavanja Principa korporativnog upravljanja, koji bi trebali da zaštite i osiguraju ravnopravan tretman svih akcionara, kao i smanjenje informacione asimetrije između stejkholdera i uprave korporacije.

Agencijski problem je moguće prevazići primenom preporuka OECD-ovih Principa korporativnog upravljanja koji daje smernice za organizovanje interne revizije i slobodu za određivanje visine nadoknade za angažovane menadžere, kako bi se obezbedila njihova lojalnost i povećala motivisanost. Takođe, trebalo bi razmišljati u pravcu uvođenja ESOP-a (*employee stock ownership plan*), kako bi se obezbedila lojalnost menadžera i zaposlenih, kao i zainteresovanost za poslovanje korporacije.

U uslovima aktuelne finansijske krize i poljuljanog poverenja u finansijsko izveštavanje, pa i računovodstvenu i revizijsku profesiju uopšte, neophodno je preispitati ulogu računovodstvene i revizijske profesije. Računovodstvenu i revizijsku praksu u tranzicionim zemljama je neophodno modernizovati i prilagoditi je Principima OECD-a, kako bi se ostvarila bolja informisanost svih subjekata korporativnog upravljanja i vraćanja poverenja investicione javnosti u finansijsko izveštavanje. Takođe, jedna od osnovnih uloga primene Principa OECD-a je zaštita interesa stejkholdera i šerholdera. U ispunjavanju uloge zaštite interesa stejkholdera, neophodno je uspostavljanje i jačanje uloge nadzornog odbora, revizorskog komiteta i interne revizije. Uloga eksternih revizora, kao nepristrasnog organa u sistemu revizije, dobija na značaju prilikom verifikacije računovodstvenih informacija u finansijskom izveštavanju i sprečavanju pojave kreativnog računovodstva u korporativnom upravljanju.

Današnje poslovanje i poslovno okruženje karakteriše pojačan intenzitet kriminalnih radnji. One se izvršavaju na sve suptilniji način i sa visoko sofisticiranom tehnologijom. Principi OECD-a naglašavaju ulogu interne i eksterne revizije u korporativnom upravljanju. Zadatak interne revizije jeste, ne samo provera finansijskog izveštavanja, nego i ocena poslovanja korporacije u celini, pružajući podsticaj unapređenju finansijskog izveštavanja i vraćanja poverenja u finansijsko izveštavanje. Uloga eksternih revizora u korporativnom upravljanju dobija na težini, pošto predstavlja nezavisni organ. Međutim, finansijski skandali (*Parmalat, Enron*) poljuljali su poverenje u rad eksternih revizora. Vraćanje časti i ugleda revizora bi trebalo da bude primarni cilj u daljem razvoju eksterne revizije.

U razvijenim tržišnim zemljama revizijski komiteti postaju obavezni u funkcionisanju korporacija. Osnovni zadatak revizijskog komiteta jeste da obezbedi istinitost i objektivnost finansijskih izveštaja preduzeća u interesu

vlasnika i javnosti. Ostvarivanje ovog cilja postiže se nadgledanjem finansijskih kontrola i nadzorom rada računovodstva, finansija i funkcija interne i eksterne revizije. Revizijski komiteti se kroz komunikaciju sa internim revizorima, eksternim revizorima i menadžmentom uveravaju u kvalitet finansijskog izveštavanja, upravljanje rizičnim područjima poslovanja i u pouzdanost sistema internih kontrola. U našoj zemlji revizijski komiteti nisu zaživeli u praksi, što je pre svega posledica slabog zakonskog uređenja i nerazvijenog tržišta. Narodna banka Srbije obavlja poslove iz delokruga revizijskog komiteta u oblasti finansija, bankarstva i osiguranja. Uvođenje revizijskih komiteta bi trebalo da dovede do povećanja poverenja investicione javnosti i vlasnika kapitala u finansijsko izveštavanje.

U pogledu obaveznosti formiranja revizijskih komiteta mogu se izdvojiti stavovi organizovanih berzi u SAD (NYSE, NASDAQ, AMEX) koje su propisale obavezu preduzećima koja kotiraju svoje akcije da moraju imati formirane revizijske komitete, kao i Evropske unije koja je odredila da sva preduzeća čijim akcijama se trguje na berzi treba da imaju formiran revizijski komitet.

U definisanju budućih pravaca razvoja revizorske profesije posebnu pažnju treba posvetiti zemljama u tranziciji i posttranzicionim zemljama. S obzirom na to da je nametanje gotovih rešenja iz sasvim drugog političko-ekonomskog prostora, kao i neuvažavanje njihovih specifičnosti dostignutog stepena društveno-ekonomskog razvoja, do sada donosilo previše problema u pogledu obavljanja revizije i kvaliteta finansijskog izveštavanja, zemljama u tranziciji je neophodno pružiti mogućnost da ravnopravno učestvuju u kreiranju i donošenju adekvatne regulative iz oblasti revizije.

REFERENCE

- Andrić, M., & Krsmanović, B. (2009). Uloga revizije u korporativnom upravljanju. Zlatibor: Savez računovođa i revizora Srbije.
- Dorđević, M. (2004). Korporativno upravljanje: geneza, modeli i problemi. *Privredna izgradnja*, 47 (3–4), 191–212.
- Gramling, A. A., Ramamoorti, S., & Bailey, A. D. (2003). *Research Opportunities in Internal Auditing*. Institute of Internal Auditors Research Foundation.
- Higson, A. (2003). *Corporate financial reporting: Theory and practice*. Sage.
- Johnston, D. J. (2004). *OECD Principi korporativnog upravljanja 2004*. Beograd: Misija OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori: Sektor za ekonomska pitanja i politiku životne sredine.

- Krishnan, J., & Lee, J. E. (2009). Audit committee financial expertise, litigation risk, and corporate governance. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 28 (1), 241–261.
- Sudarsanam, P. S. (1995). *The essence of mergers and acquisitions* (Vol. 230). Hemel Hempstead: Prentice Hall.
- Vidaković, S. V. (2007). *Finansijski due diligence privrednih društava*. Novi Sad: Fakultet za uslužni biznis.
- Vidaković, S. V. (2009). *Revizija: Osnova kompetentnosti, kredibiliteta, poverenja*. Novi Sad: Fakultet za uslužni biznis.

Primljeno: 28.01.2014.

Odobreno: 14.05.2014.